

Acteurs bouwen mee aan een toneeltekst

door
Hana Bobkova

Het selecteren uit de informatie over nieuwe voorstellingen is lang niet meer zo vanzelfsprekend als vroeger. De groei van het aantal kleine groepen en ad-hoc producties houdt een verhoogd risico in om iets belangrijks te missen.

De toeschouwer die gewend is aan een van tevoren bekende programmering, aan de mogelijkheden van een abonnement bij repertoiregezelschappen, aan voorbesprekingen van belangwekkende ensceneringen en aan allerlei reclame, ontbreekt het bij andersoortige producties dikwijls aan enig houvast. Deze voorstellingen zijn vaak aangewezen op mondelinge

voorstellingen, wat het voordeel heeft dat sleur wordt voorkomen en verrassingen mogelijk zijn.

Er is nog een gezamenlijk kenmerk te noemen, niet alleen bepaald door de produktie-omstandigheden maar ook door hun aard: in de regel duren deze voorstellingen nooit lang, d.w.z. ze nemen geen hele avond in beslag. Klassieke toneelstukken en klassiek ballet hebben tijdens hun ontwikkeling een vaste vorm gekregen, waarbij ook de tijdsduur van de theatrale gebeurtenis hoort. Daar waar de grenzen tussen de kunstsoorten vervagen en het verhaal geen dominante rol speelt ontstaan diverse andere en kortere vormen en genres.

Activiteiten van Maatschappij Discordia en het Onafhankelijk toneel werden eerder in deze kolom-

synchroon met de repetities tot stand gekomen. Aanleiding was de novelle 'Het beest in de jungle' van Henry James. Daaruit concludeerde ik dat het kennelijk tijdens de repetities geleverde commentaar, de discussie over diverse opvattingen en meningen, het persoonlijke van de acteurs en de regisseur bestaandelen van de tekst zijn geworden. Er ontstond een rijke voorstelling, die de gevoelens en houdingen, die men ten opzichte van zichzelf, zijn leven en zijn relaties kan hebben, toetst en relativeert.

De acteurs bouwen hun rollen psychologisch op en hun vertolkingen zijn genuanceerd en gevoelig, de diepere lagen van de personages aanborend, maar mede door de speciale middelen die de acteurs ter beschikking hebben, leveren zij ook hun commentaar op wat zij spelen. Het is ge-

tenis, een avontuur... het zien van de ogen van het beest in de jungle.

De ontmoeting van jaren geleden is hem ontschoten in tegenstelling tot haar. Was het te gewoon? Hij vertelt drie fantasieën: zij dreigt te verdrinken en hij redt haar, zij wordt bijna beroofd, hij beschermt haar en straft de berover. En ten slotte als hij ziek is zorgt zij voor hem. Tegenover zijn concrete en expliciet uitgesproken verbeeldingen en rationele observaties, die steeds naar hem zelf verwijzen en terugkeren, staat haar gevoeligheid voor het onuitgesproken, haar intuïtie en haar irrationele geheimzinnigheid: het stilzwijgen van een slinx. Het grijpbare en het ongrijpbare die toenadering tot elkaar zoeken.

ring en zoveel geestelijke energie zit in de zoektocht van deze twee mensen naar elkaar en naar de zin van het leven, geeft de toeschouwer voortdurend het gevoel iets heel boeiends en opwindends te mogen meemaken.

Thematisch verbonden met 'Het', maar toch heel anders, waren de twee eenakters van Mishima 'Lady Aoi' en 'Hanjo', gespeeld door Marijke Beversluis, Judith Hees, Thom Hoffman en Inger de Vrede, begeleid door Dick van Duin en Matthias de Koning. Over liefde, jaloezie, over het eeuwige wachten van een verliefde en over het verlangen naar hetgeen zich nooit zal vervullen spreken deze eenakters in een meer poëtische dan dramatische taal.

De helderheid en soberheid van Japanse poëzie of van Japanse pen-

grotere bekendheid. Dezelfde namen duiken op bij verschillende ad-hoc producties en zijn soms een waarborg voor goede kwaliteit of voor een bijzondere presentatie. Continuïteit is dikwijls zoek, evenals regelmaat bij het uitbrengen

het verschijnsel dat ik het nieuwe of moderne acteren zal noemen, invloed op de tekst zelf. Het is moeilijk achter de schermen te kijken, maar in het programma staat: 'Het script voor de toneelvoorstelling is

Voor de man schijnt het leven het wachten te zijn op iets vreemds en buitengewoons dat hem misschien zal verpletteren. Het is het gevoel om voorbestemd te zijn voor een bijzondere, buitengewone gebeur-

haar innerlijke onrust, maar beheersing is, hoewel soms heel doorzichtig, bij haar het sleutelwoord. Ironisch, afstandelijk en spot drijvend met de ernstigste zaken, intrigeert zij door hetgeen zij laat voelen maar niet uitspreekt. Het is niet alleen dat zij beiden commentaar geven en daarmee als het ware het stuk ter plaatse herschrijven, maar het gaat nog verder en raakt daarmee het wezen van het toneel en de toneelspeelkunst.

In de laatste scène vertelt Marjon Brandsma heel nuchter, bijna met tegenzin en met een nonchalance die het tegenovergestelde doet vermoeden en ook nog zo snel mogelijk alsof zij het er eigenlijk niet over wil hebben, wat er gebeurde toen hij bij haar graf stond: in het gezicht van een langslappende man die huilt zag hij de hartstocht. Dan speelt hij dat en zo zou de regisseur het aan de acteur voordoen: hij demonstreert het wel maar hij beleeft het niet werkelijk. Deze slotscene is een prachtige theatrale samenvatting van een levensgeschiedenis die zich zeer geconcentreerd in de tijd van anderhalf uur voor onze ogen heeft afgespeeld. Dat er zoveel humor en relative-

meisje d... geliefde... de in el... van deze... heid ma... voor de... en hoe ze... gen en g... ook war... geen eve... naar rea... emoties... bewegin... wel ind... is behal... concentr... ken, die... aan de... versnell... selde en... bruik va... Een n... gereduce... tore else... publiek... het min... lijke n... moeten... uit een v... teken t... Daar zij... ters me... voorstel... teleur.

campings
jachthavens
bungalowparken
recreatiebedrijven
recreatieve beleggingen

BENZET

recreatieve beleggingen

Ad hoc producties bieden nieuwe kansen aan acteurs.